

Вирощування дині у неопалюваній плівковій теплиці

Батьківщиною дині є країни Середньої та Малої Азії й Афганістану. На Русі вона з'явилась на початку XIII століття

Диня представлена чотирма видами: столова (всі культивовані сорти), змієподібна (у їжу беруть тільки молоді зав'язі), дрібноплідна напівкультурна (вирощують в основному в декоративних цілях, але може бути цінною для селекції як високоімунна проти хвороб форма) та китайська дрібноплідна (в їжу не вживають)

Світлана Кубрак,

канд. с.-г. наук, доцент
Білоцерківський національний
аграрний університет

Диня однодомна, роздільно-статевий і ентомофільна рослина. Співвідношення квіток різної статі змінюється в різні роки залежно від погодних умов. Висока температура і довгий день сприяють закладанню чоловічих квіток. Вона цвіте одну, а жіноча — 2–3 доби. Квітки дині можуть запилювати бджоли, оси, джмелі, мурахи й трипси. Хоча щодо цього питання єдині думки не існують серед науковців. Деякі дослідники вважають, що найефективнішим запилювачем є бджола.

У ранніх і пізніх сортів різниця між періодами сходів — розпускання жіночих квіток незначна. Тривалість етапу від зав'язування до достигання плодів визначає ранньостиглість сорту. У ранньостиглих сортів ріст і достигання плодів відбувається одночасно, а в пізніх — поступово.

Плід — багатонасінна ягода, різноманітна за формою. Один плід містить 370–850 насінин. Вихід його становить 0,75–2,5% маси плоду.

За тривалістю діб від сходів до початку достигання плодів дині поділяють на п'ять груп: ранньостиглі (60–70 діб), середньоранні (70–80), середньостиглі (80–90), середньопізні (90–100) та пізньостиглі (100–120 діб). Період плодоношення буває короткий — до 20 діб, середній — 21–40, тривалий — більше 40 діб [10]. Насіння її зберігає схожість до 6–8 років.

Диня належить до рослин, що вимогливі до чинників навколишнього середовища. Сухий і спекотний клімат сприяє

формуванню плодів із високою цукристістю, відмінними смаковими якістьми й приємним ароматом. Посухостійкість її зумовлена великою всисною силою кореневої системи, а жаростійкість — посиленою транспірацією листків. Інтенсивна транспірація знижує температуру до 7 °С, порівнюючи з навколишнім середовищем.

Насіння дині починає проростати за температури не нижчої за +15 °С. Оптимальною є температура +24...+30 °С, за якої сходів з'являються протягом 48 год. Після її підвищення до +40 °С цей процес різко затримується. Рослини, що розвиваються, потребують більше тепла. Процес асиміляції в них відбувається найкраще за температури +30...+40 °С.

Диня здатна короткочасно витримувати високу температуру навколишнього повітря (до +43 °С) і ґрунту (+63 °С). Дані, отримані Н. Г. Гордєєвою (1962) в умовах Середньоазійського філіалу ВІР, свідчать про те, що температура, за якої відбува-

лося згортання білків у листках середньоазійських сортів, була понад +60 °С, а європейських — становила +55...+60 °С.

Диня вимоглива до інтенсивності освітлення. Ріст і розвиток рослин найкраще відбувається тоді, коли цей показник коливається в межах 40 000–50 000 лк і більше. Оптимальна для фотосинтезу довжина хвилі світла змінюється залежно від його інтенсивності. Світло з довжиною хвилі 675 нм ефективніше за понижене освітлення — 13 Вт/м². Вищий рівень освітленості потребує світла з довжиною хвилі 550 нм.

Рослини дині чутливі до затінення, особливо на початку розвитку та у фазу цвітіння. Це часто призводить до опадання зав'язі. К. І. Пангалю зазначає, що за зменшення інтенсивності сонячного освітлення в п'ять разів (хмарна погода) інтервал між початком цвітіння чоловічих і жіночих квіток становить 32 доби, тоді, як у безхмарну погоду він не перевищує 3–5 діб.

Загущення рослин призводить до затінення й запізнення достигання плодів, зниження врожайності.

Витрати вологи в дині великі. Транспіраційний коефіцієнт, за даними Н. А. Максимовою, становить 621. За зрошення на утворення одиниці сухої речовини припадає 400–700% води, мінімум — на полуденні години.

Підвищена потреба дині у воді — у фазу пагоноутворення і росту плодів. Тому до утворення зав'язі рослини поливають помірно, інакше затримується її формування та розвиток. У спекотну погоду 1 м² листової поверхні випаровує 5–5,5 л води за 1 год.

Уважають, що 21% загальної кількості води диня потребує в період від з'явлення сходів до цвітіння, 37% цвітіння до зав'язування плодів, 32% — під час росту плодів і 10% — упродовж їх достигання. Досліді з вирощування дині на гідропоніці показали, що молоді рослини використовують 0,7–0,8 л

розчину за добу (до 1,2–1,5 л в сонячну погоду), під час період росту плодів — досягання 3,0–3,5 л за добу.

У фазу досягання плодів рослини потребують сухого повітря. Оптимальна відносна вологість повітря до утворення плодів — 70%, а під час росту і досягання — 45–55%.

Стиглі плоди дині містять вітаміни B_1 , B_2 , B_6 , PP , провітамін А. У плодах дині так само вітамінів С і B_1 , як і в плодах томату. Аскорбінової кислоти вони містять утричі більше (50 мг%), ніж кавуни. За вмістом заліза, що засвоюється, її плоди вдвічі перевищують куряче м'ясо, гарбуз, огірок, томат, моркву, а молоко — в 17 разів. Для подовження періоду споживання продукції свіжою та забезпечення повноцінного харчування населення України диню доцільно вирощувати у спорудах захищеного ґрунту без технічного обігріву. Одними з них є плівкові теплиці.

Дозрівання плодів у плівкових теплицях на сонячному обігріві в зоні Лісостепу України розпочинається вже у першій декаді липня, тоді як з поля вони надходять у другій чи третій декаді серпня. Оскільки в умовах прохолодного та дощовитого літа цю культуру сильно уражають хвороби, урожай вдається зібрати тільки в плівкових теплицях.

До початку дозрівання плодів у полі з 1 м² плівкових теплиць можна отримати по 2,5–3,2 кг дині, а за розсадного способу — на 2–4 тижні пришвидшується плодоношення. Значення цієї культури у плівковому овочівництві зростає за повторного використання теплиць після вирощування теплолюбних культур для відкритого ґрунту. Для першого обороту готують 25–30-денну розсаду дині з 3–4 листками, для другого — 40-денну, у якій за третім листком прищипують точку росту, що запобігає переростанню розсади та пришвидшує формування врожаю. Розсаду вирощують у 8–10-сантиметрових горщиках.

Підготовка насіння та вирощування розсади

Для сівби краще брати дво- або трирічне насіння, яке попередньо протруюють, обробляють регуляторами росту, пророщують. Свіжозібране на-

сіння сприяє ясному розвитку в рослин вегетативної маси та зниженню кількості або повній відсутності жіночих квіток. Насіння сортують за питомою вагою в 1–5% розчині столової солі або аміачної селітри. Для цього їх поміщають у розчин на 3–4 хв та перемішують. Перед сівбою прогрівають протягом 3 год за температури +60 °С.

Велике значення у захисті рослин від шкідників і хвороб, які поширюються через насіння, має протруєння. Для цього застосовують протруєники, що дозволено до використання в Україні. Проросле насіння висівають у пластмасові або торф'яні горщики розміром 8 × 8 або 10 × 10 см із попередньо підготовленою поживною сумішшю на глибину 2–3 см. Найкраще вирощувати розсаду в перегнійно-земляних горщиках, що складаються з трьох частин перегною й однієї частини дерев перегною, двох — торфу та однієї частини дернової землі.

Розсада, вирощена в насипних місткостях, гірше приживається, тому що під час пересадження обривається частина кореневої системи. Щоб цього уникнути, в пластмасовий горщик, перш ніж засипати в нього субстрат, вкладають пластиковий одноразовий пакет з отвором для аерації субстрату і стікання надлишку поливної води, що збігається з донним отвором горщика, верхні краї вкладки виступають над ґрунто-сумішкою на 3–4 см (як вкладку

можна використовувати одноразові харчові пакети розміром 17 × 22 см). Завдяки цьому відпадає потреба в підсадженні загиблих рослин.

У період проростання насіння температура має бути +25...+30 °С. З появою сходів її знижують протягом 3–4 діб до +16...+18 °С. Оптимальною для наступного періоду вегетації є температура повітря: вдень +20...+25 °С, вночі +16...+18 °С. Температура ґрунту має становити +24...+26 °С. Відносна вологість повітря — 60–70%. Поливають розсаду мірою підсихання ґрунту в горщиках. Протягом усього періоду вирощування розсади проводять дворазове підживлення. Перший раз рослини підгодовують розчином коров'яку з додаванням на 10 л розчину 30 г суперфосфату та 10 г сірчано-кислого калію в період появи першого справжнього листа; вдруге — розчином мінеральних добрив (на 10 л води по 10–15 г аміачної селітри та сірчано-кислого калію, 40–50 г суперфосфату) за 3–4 доби до садіння розсади. Розсаду дині в плівкових теплицях на сонячному обігріві садять на постійне місце тоді, коли температура ґрунту на глибині 10 см вранці підвищується до +14...+15 °С. Рослини заглиблюють до рівня кореневої шийки й трохи ущільнюють. Стежать, щоб сім'ядольні листочки не виявилися присипаними ґрунтом. На 1 м² плівкової теплиці розміщують дві рослини (схема — 70 × 70 см).

Формування стебла у рослин

Після приживання в теплиці рослини підв'язують шпагатом до шпалери, висота якої 2 м. Один кінець вільної петлі підв'язують за стебло під перший листок й обвивають спіраль-но, другий — перекидають через шпалеру і закріплюють вільним вузлом. Мірою росту рослини обкручують навколо шпагату.

Вирощуючи дині частково на шпалері, два бічні пагони, що ближче до поверхні ґрунту, видаляють, а наступні — 3-й і 4-й — розстилають на поверхні ґрунту. Їх прищипують через 2–3 вузли після утворення першої жіночої квітки. Пагони, на якій до 6–7-го вузла не формується жіноча квітка, видаляють. Бічні пагони 1-го порядку на центральному стеблі прищипують після 1–2-го листка вище за жіночу квітку. У верхньому ярусі центральних пагонів їх поступово систематично видаляють.

Догляд за рослинами

Дуже важливо за 10–15 днів до цвітіння встановити в теплиці вулик із бджолами. Денна температура повітря до утворення зав'язі спочатку має бути не нижчою за +25...+30 °С, потім +30...+40 °С, вночі має становити +18 °С. Оптимальна температура ґрунту має бути +24...+26 °С. Поливають теплою водою з інтервалом 3–4 дні з розрахунку 10 л води на 1 м² (у похмуру погоду — рідше, в сонячну — частіше), змочуючи тільки ґрунт, а стебло лишають сухим. Для цього раціонально застосовувати поливи по борознах. Після кожного поливу ґрунт розпушують. У період дозрівання плодів кількість поливів зменшується. У спеку диню доцільно поливати через день.

Оптимальна відносна вологість повітря у теплиці — 60–70%. Під час цвітіння рослин її дещо підвищують освіжаючими поливами. Плоди дозрівають краще в сухому вигляді. Кожні два тижні дині підживлюють, розчиняючи для цього в 10 л води 25 г аміачної селітри, 40–50 г суперфосфату, 10–15 г сірчано-кислого калію. Для першого підживлення на рослину витрачають 1 л розчину, для наступних — 1,5 л. Ефективне дворазове підсіпання рослин живильною сумішшю з розрахунку 50 частин перегною, 50 — дернової землі та 1–2 — пташиного посліду.

Рослини дині чутливі до затінення, особливо на початку розвитку та у фазу цвітіння. Це часто призводить до опадання зав'язі